

L'ESQUELLA DE LA TORRATX

CAÇADORS!

Les millors espadenyes
més ben construï-
des, sòlides i cò-
modes, per a caça,
camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda - Expedicions a províncies

ANTIGUO JARABE Y PILDORAS ANTIRREUMÁTICAS "GUASCH"

Precio: 5 Ptas frasco

Depositorio:

Laboratorio "GUASCH"

De venta:

SEGALÀ · Rambla San José, 14.
HIJOS DE VIDAL Y RIBAS · Hospital, 2
FARMACIA DEL LICEO · San Pablo, 1
VICENTE FERRER Y CA · Plaza Cataluña
FARMACIA LA CRUZ
en todas las buenas farmacias.

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Ósticos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Rifus
Gota

UROMETINA

LAMBIOTTE HERMANOS
nos. Urotropina - Hexameleno tetramina - Formina

PÍDASE
folleto expli-
cativo. Muestras
a los señores médicos
Agte gen.: S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

BLOKS NOTES BAZAR de la UNION

a DEU céntims Unió, 3-BARCELONA

BLOKS NOTES BAZAR de la UNION

a DEU céntims Unió 3 BARCELONA

REPRODUCCIONES ARTÍSTICAS

VIUDA DE P. BONET

FOTOGRAFADO AUTOTIPIA TRICROMIA
FOTOLITOGRAFIA

Aribau, 9. Interior

BARCELONA

Antoni López

IMPRESSOR

Impressions comercials de totes menes
Treballs de luxe i econòmics

EDICIONS

Olm, 8, interior

Teléfono 4115 A

Per a conservar la boca sana

KRAMERINA

ELIXIR DENTRIFIC
segons fórmula de

D. Josep Meifrén

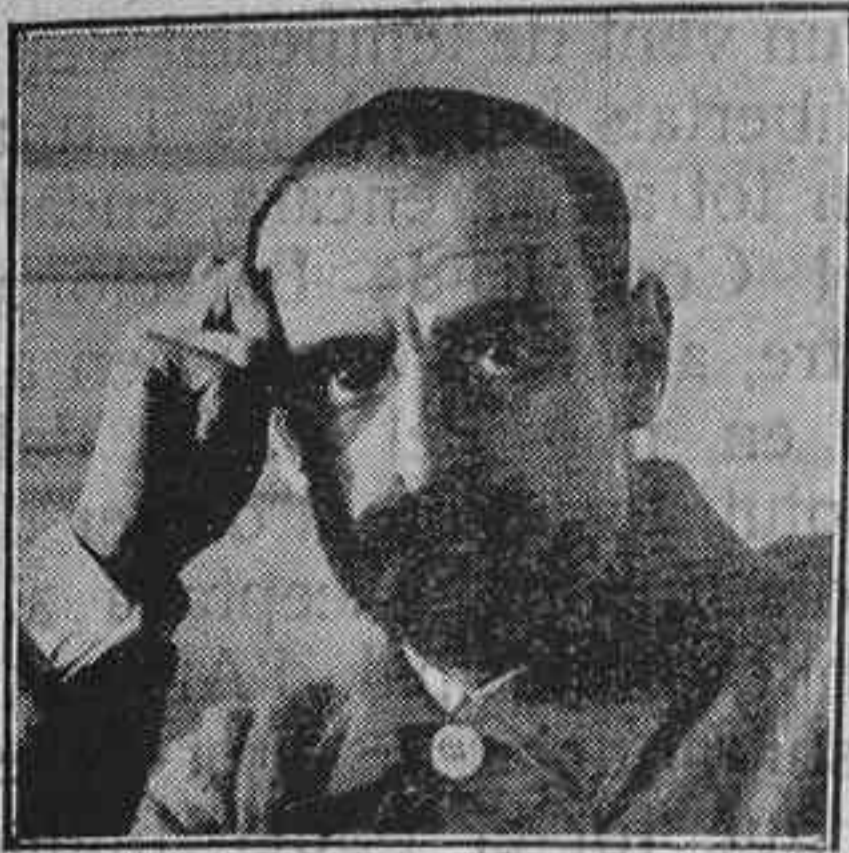
preparat en el laboratori del
Doctor Cabot Cadafalch

Preu del frasc 4 pessetes

EN VENDA: Diputació 264. - Barcelona

ELS HOMES DE L'AUTONOMIA

Confeccionadors del Estatut del futur Govern Català

Cambó

Rodés

Ventosa i Calvell

Puig i Cadafalch

Albert

Martí Inglés

España

Batlle

Ullé

Borrà

Junyent

Vallés

Pich i Pón

Mateu

Riera

L'espada de Damocles

Aquest sistema d'una gran assemblea o de cent o dos cents ciutadans aplegats per les grans qüestions i representant el vot i parer del poble, i sobre eixa assemblea una Comissió executiva de cinc Consellers, corresponia a la divisió natural de poders, o sia l'executiu per una banda i el deliberatiu per una altra; i encara el deliberatiu per coses administratives o de poca vàlua tenia un cos *endemig* dit *trentenari*, delegació de trenta de la gran assemblea.

Aquest sistema, que en les seves línies, encara és avui lo de la gran metròpoli anglesa, Londres, aquest sistema, apart de la lluita de les noves classes per entrar-hi, i els canvis accidentals en la forma de les eleccions, forçosament havia d'ésser fort i ben assentat i la seva durada de molts segles.

Senyors, ¿què us diré? Què us diré de tot lo que podria recomptar de la història del nostre vell govern de la república municipal, de l'organització econòmica, política, de la civil i fins de relacions internacionals del gran

Consell de Barcelona, si el temps i lloc i la solemnitat no possessin aturador a les meves paraules?

Quan en la vella Europa els pobles es veieren encongits, formant monarquies absolutes i centralitzades, i sortiren els grandíssims exèrcits permanents sostenidors de tals monarquies i un vent de tempestat s'enduia les llibertats individuals i municipals per tot arreu, encara, encara l'arbre del Consell de Barcelona, arbre mestre, aixecava el cap ben alt i ben fort en mig del desfet dels temps absolutistes. Fou el darrer de caure de tota Europa, exceptada alguna república municipal d'Alemanya, i per esbranquellar-lo i fer-ne esberles, vingué tot el poder militar potentíssim de França i Espanya aplegades.

Oh, llavors! Llavors, al caure, ressonà aquell crit sublim dels Consellers, descendents del segle XIII, néts del Rei en Jaume, crit sublim que deurieu vos, Excelentíssim senyor Ajuntament actual de Barcelona! perpetuar-lo gravat aquí amb lletres foses en bronze, en aquestes mateixes parets, aquell crit, aquell bander, protesta feta de cara al pervindre en nom de la llibertat de tota Espanya que llavors a l'enfonsar-se el govern municipal de Barcelona se moria.

Ah, senyors. Al protestar als presents i donar testimoni als veniders d'haver fet tots els esforços comprenien ben bé els Consellers de Barcelona que quelcom de molt gran els hi prenien de les mans; els hi prenien la obra famosíssima del rei en Jaume, els hi prenien l'última llibertat municipal d'Europa; comprenien ben bé que, sense una forta organització i independència de les ciutats, la llibertat política és no res, i aixís defensaven la seva conducta davant de les generacions futures.

J. PELLA I FORGAS

Aquest número, que havia d'ésser doble-extraordinari, ha sigut mutilat per la Censura Governativa. Perdonin els llegidors si troben en ell alguna estranya incongruència.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: **Estranger, 5 pessetes** **FORA DE BARCELONA: Espanya, 3 pesetes**

CATALUNYA!

Quantes vegades no hem escrit com avui, plens d'emo-
ció, la paraula sagrada, i quantes vegades, també, com
aquesta, hem tingut de mirar el lirisme per a que la cen-
sura deixés passar el pen-
sament. *Catalunya, tri-
omf...* canta la nostra jo-
ventut. No, no; Catalunya
és encara la terra dels tris-
tos destins. Ens pensem
ésser el poble elegit d'Es-
panya; diem que a la nos-
tra lluita la presideix la
paradoxa d'ésser més rics
i amb més plenituds civils
que'l qui exerceix l'hege-
monia i un dematí, per les
cantonades, els pasquins
de l'autoritat ens retorna
a la realitat. Ja no hi han
libertats ciutadanes a Ca-
talunya.

Aquest número de L'ESQUELLA ha estat
censurat per l'autoritat governativa

El comte-duc d'Olivares

AQUEST NÚMERO
HA SIGUT REVISAT
PER LA CENSURA
GOVERNATIVA

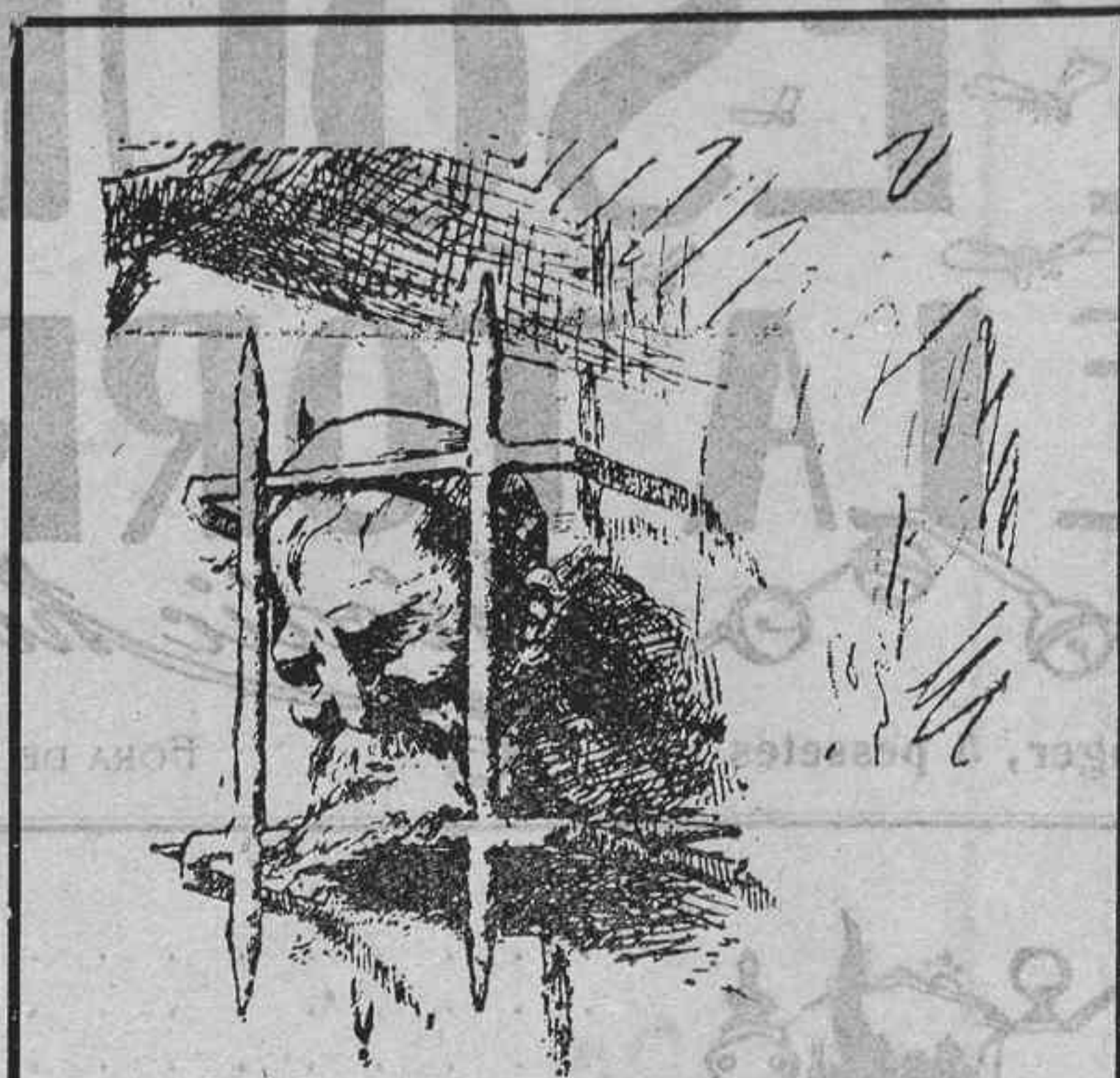
Però tota la nostra his-
tòria des de l'adveniment
de Ferran el Catòlic és
un esforç per a mantin-
dre'ns dintre de la nostra
constitució. Si en 1640
vingué la revolta dels se-
gadors fou perquè els ca-
talans volien conservar les
seves franquícies trepitja-
des. Si al cap de mig se-
gle, en 1714, lluitava con-
tra els Borbons a favor
dels Austries, era per rei-
vindicar-les. I una vegada
passat el segle XVIII — el
gran segle del esterisme,
perquè si anèssim a bus-
car un ideal arbre geneo-
lògic al senyor Esteve,
arribaríem al segle XVIII —

quan els romàntics catalans inicien, amb l'Aribau, la renaixença catalana, torna el desig de la nostra constitució, de la reconstitució de Catalunya.

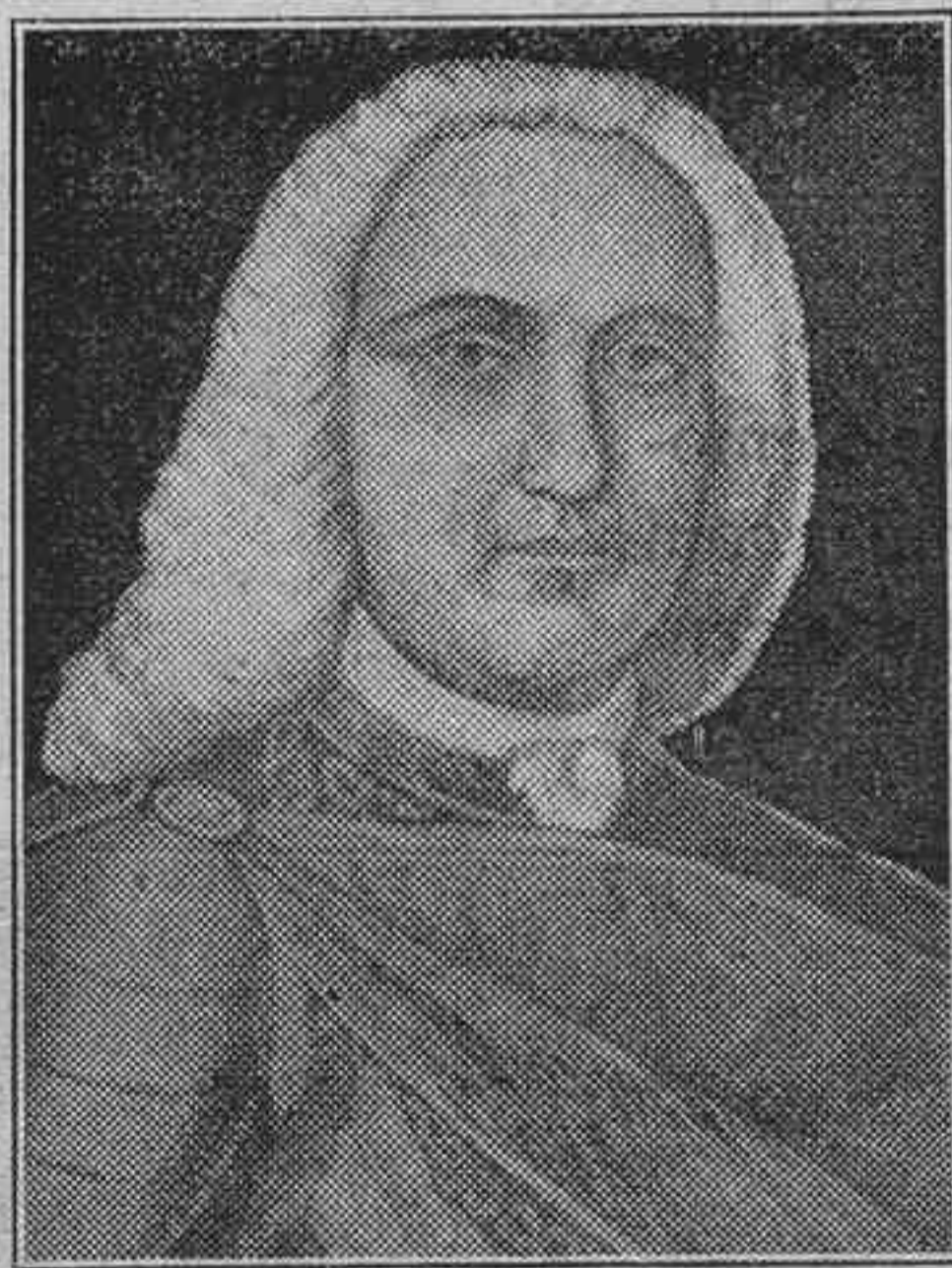
Després de la publicació de l'*Oda a la pàtria* de l'Aribau, quin esforç, quina gimnàsia de voluntat fa Catalunya. Ja no hi ha any sense cap esclat patriòtic, sense una fundació catalana, una derivació nacionalista. Són els versos de *Lo gaiter del Llobregat* i d'en Víctor Balaguer, d'en Clavé i d'en Pitarrà; és l'aparició del federalisme; és la sortida del *Estado Catalán* i de la *Jove Catalunya*, la primera entitat catalanista. Després l'acció nacionalista de l'Almirall; *El Memorial d'Agravis*; *La Renaixença*; *El Centre Català*; l'Unió Catalanista; les Bases de Manresa; la Lliga... Ressorgeixen *Els Segadors*; se guanyen les eleccions; Catalunya té ja una dreta, una esquerra; arriba la plena mar de la Solidaritat...

No serà la nostra una epopeia cruenta, mes sí de voluntat. Havíem d'esborrar nostre segle XVIII gris, plebeio, esclavitzant i ho férem. Teníem de crear una literatura, un art, una política, una ànima i les creàrem. Fórem com uns Prometeus a l'inrevés, uns Prometeus que cercaven el foc de la terra. «El catalán de las piedras saca pan» —diuen per Espanya. El pa i la pàtria, n'hem tret de les pedres. Mai cap poble ha realitzat tan completament com el nostre el miracle d'ésser Moisés de sí, de guiar-se vers la terra promesa i extreure l'aigua viva de la roca estèril.

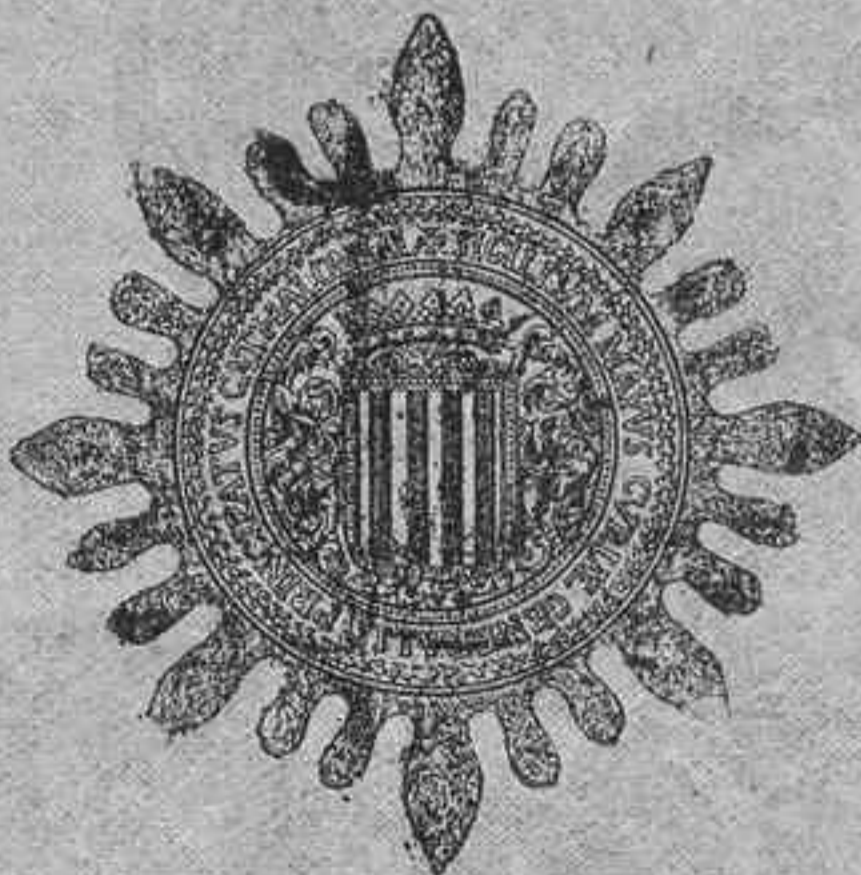
I durant aquesta ascensió, quantes caigudes! Cada data famosa de la nostra renaixença podria escriure's darrera d'un bandol, talment com aquestes del present mes de Gener, plenes d'excelsitat, però veïnes de

El cap d'En Moragas

Felip V

Segell de l'antiga Generalitat de Catalunya

Firma d'En Pau Claris

un altre, la del darrer bandol, comunicador i prohibitiu.

Però Catalunya no pot escapar a la llei contradictòria de la vida, llei que barreja la joia i el dolor, la llibertat i la dictadura, l'espontaneïtat i l'esforç. El 24 de Gener anava a ésser la diada de l'unanimitat catalana.

PARADOX

De "in illo tempore"

Aquest número ha passat per la censura governativa

P. ALDAVERT

El Consell de Cent

El savi Consell de Cent intervenia en tots els afers i sovint era cridat a posar-se en les qüestions dels pobles més llunyans del Principat, i amb sa influència ho arranjava. Era Barcelona aixís com l'antiga Roma, dita pàtria de tots els catalans, aïtant que qualsevol català es suposava aquí ficticiament tenia son domicili i encara podia ésser-hi citat en certes causes, i, com la Roma antiga tenia sos pobles i colònies de dret llatí, també Barcelona figurava que les branques del seu Consell arribaven a altres poblacions i villes, com si fossin carrers i membres de Barcelona; així se titulaven perquè gaudien de les costums i llibertat de la capital i de sos privilegis.

I aquesta força i poder provenien de dues causes: la influència natural que en comerç, riquesa, lletres i arts la Capital imposava i en el del poderiu Municipal en que l'organització donada pel Rei en Jaume, era establerta en fonaments de gran saviesa política.

DE LA CATALUNYA HEROICA

Com perdèrem les llibertats

Per defensar i sostenir els seus furs, Catalunya portà la seva resistència fins la temeritat. Vingué un dia en que, enlairat a l'Imperi d'Austria l'arxiduc Carles, poixanta la casa de Borbón a Espanya, cansats de la lluita els holandesos, disposat Felip a renunciar per a sempre els seus drets a la corona de França, concertaren les nacions bel·ligerants i, per la pau d'Utrecht, posaren terme a la guerra.

No aconseguí Catalunya que en aquesta pau s'estipulés la conservació de les seves llibertats; i no podent resignar-se a perdre-les, va decidir-se, sola i sense els seus aliats, a seguir ballant-se contra Espanya i França. Decisió que hauria semblat insensata si fets anteriors no haguessin demostrat de què no són capassos els homes d'aquelles províncies quan el patriotisme i la desesperació s'apoderen de llurs nobles ànimes.

Per més d'un any perllongaren encara els catalans la lluita; lluita sagnant i terrible, en la que ningú donava quarter ni el demanava; lluita en la que, no ja l'odi, sinó el furor agitava el cor i dirigia la mà. Barcelona era, com sempre, l'ànima del moviment. Bloquejada per mar i per terra, reixassava tota idea de avenència. No volia negociar sinó sots la condició de que se li conservessin els furs; i com no li concedessin, se mos-

Rafel Casanova
Martre de les llibertats
catalanes

trava resolta a morir soterrada en les seves runes.

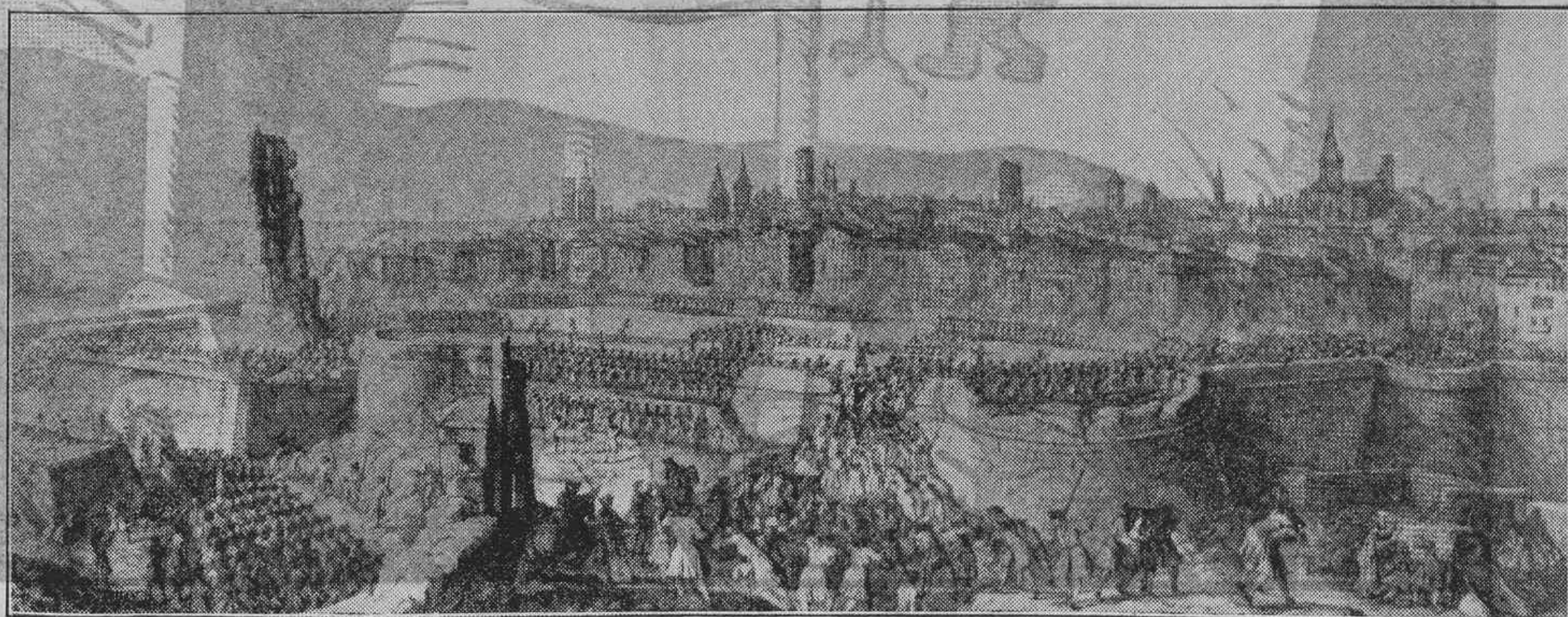
Caigueren, al fi, damunt Barcelona totes les tropes de que el rei disposava, incloses les que a l'efecte havia portat d'Itàlia i de Flandes. No va cedir ni als rigors del seti ni al bombardeig. Va mantindre's en peu contra tots els assalts parcials, i quan se vegé atacada de totes bandes, per cinquanta companyies de granaders i quaranta batallons, va defensar-se de bateria en bateria, de carrer en carrer, de casa en casa, vessant la sang a torrentades. Sucumbí tan sols davant l'incendi. Berwick, el quefe de l'exèrcit assetjador manà als seus soldats que calessin foc a les cases, i solament així aconseguí reduir aquelles ànimes rebels.

Alli, en aquell foc s'abrandaren no sols les institucions de Catalunya, sinó també la llibertat d'Espanya. S'havia aconseguit ja l'unitat política, però l'unitat en el despotisme. Lamentable progrés! Trista victòria!... —F. PI I MARGALL

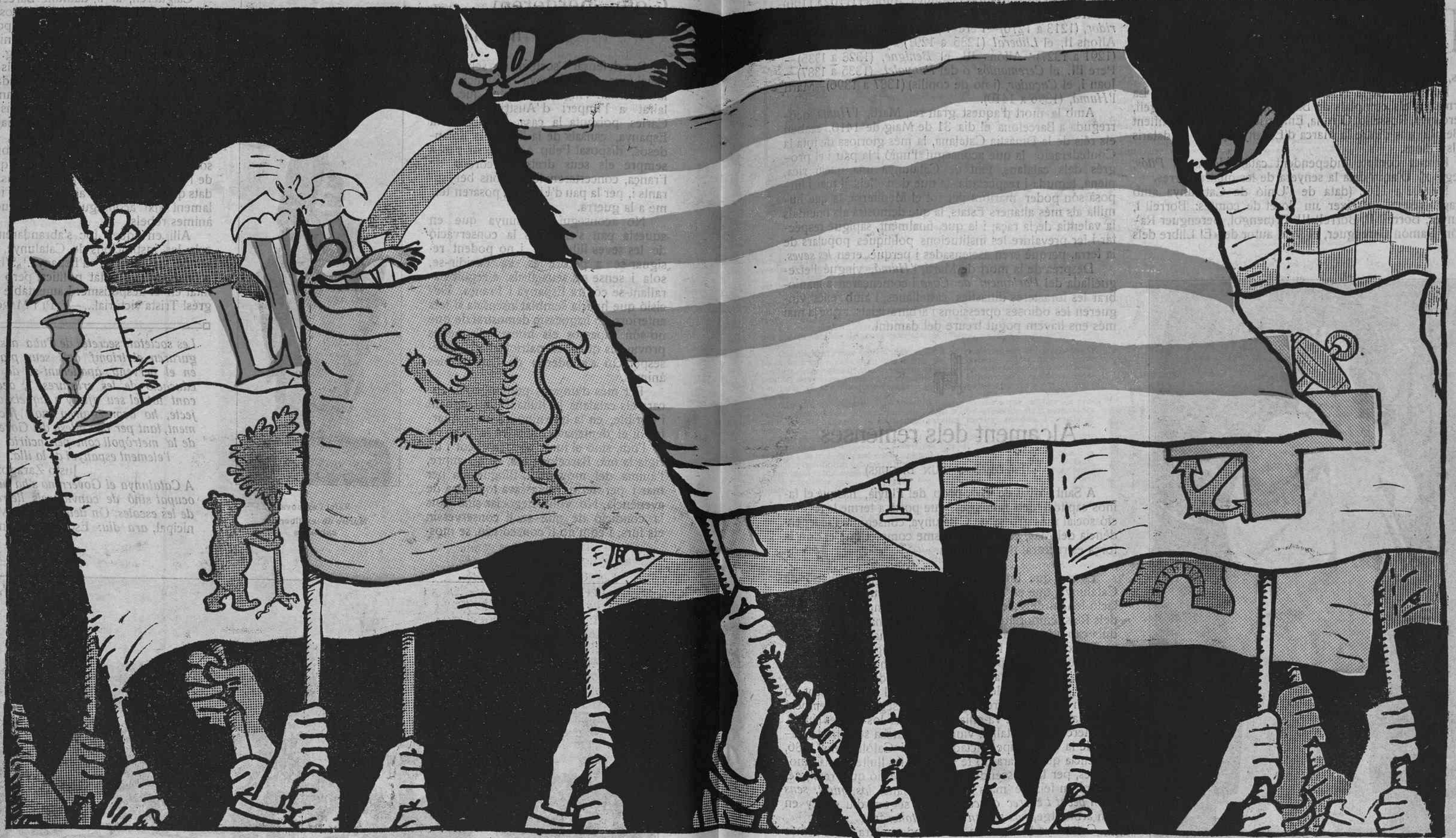
Les societats secretes de Cuba asseguraren el triomf dels seus plans en el pervenir, apoderant-se de la educació de les criatures; i, dedicant tot el seu afany a aqueix objecte, ho aconseguiren molt fàcilment, tant per deixadesa del Govern de la metròpoli com per incúria de l'element espanyol de la illa.

Justo Zaragoza.

A Catalunya el Govern no s'ha preocupat sinó de canviar els lletrats de les escoles. On dela Escuela Municipal, ara diu: Escuela Nacional.

Barcelona durant el siti de 1714

Goneurs de banderes

Síntesi de les dinasties catalanes

Primers pobladors de Catalunya: els *euskars*, gent valenta, d'escassa civilització però molt aimant de la seva independència.

Invasors a Catalunya: Chetes, sards, grecs, cartaginesos, romans, gods, moros i castellans.

Formació de la Nacionalitat Catalana: segle IX. La formaren els comptats de Barcelona, d'Ausona, Urgell, Cerdanya, Rosselló, Girona, Empúries, Perelada, Conflent i Besalú, uns dintre la Marca d'Espanya, altres feudataris dels Francs.

Primer compte independent català: Jofre, el *Pilós*, (Segle X). D'aquí data la senyera de les quatre barres.

De 902 a 1162 (data de l'Unió de Catalunya amb Aragó) veiem apareixer un floret de comtes: Borrell I, Sunyer, Borrell II, Borrell III, Ermengol, Berenguer Ramón, Ramón Berenguer, el *Vell*, autor de «El Llibre dels

Usatges» el primer monument de la legislació catalana: Berenguer *Cap d'Estopa* i Berenguer *El fratricida*; Berenguer, el *Grau*; i Berenguer IV, el *Sant*.

Comtes reis d'Aragó-Catalunya: Alfons I (1162 a 1196) —Pere I, el *Catòlic*, (1196 a 1213)—Jaume I, el *Conqueridor*, (1213 a 1276)—Pere II, el *Grau*, (1276 a 1283)—Alfons II, el *Lliberal* (1285 a 1291)—Jaume II, el *Just*, (1291 a 1327)—Alfons III, el *Benigne*, (1328 a 1335)—Pere III, el *Ceremoniós* o del *Punyalet*, (1335 a 1387)—Joan I, el *Caçador*, (i no de conills) (1387 a 1396)—Martí l'*Humà*, (1396 a 1410).

Amb la mort d'aquest gran rei, Martí, l'*Humà*, ocorreguda a Barcelona el dia 31 de Maig de 1410, acaben els reis de la Dinastia Catalana, la més gloriosa de tota la Confederació; la que aconseguí l'unió i la pau i el progrés dels catalans, fent de Catalunya una nació rica, plena, temuda i respectada; la que donà lleis al mar i imposà són poder marítim per tot el Mediterrà, la que humilà als més altaners Estats, la que demostrà als orientals la valentia de la raça; i la que, finalment, sapigué respectar i fer prevaldre les institucions polítiques populars de la terra, perquè eren asciansades i perquè eren *les seves*.

Després de la mort de Martí, l'*Humà*, vingué l'etzequellada del *Parlament de Casp* i començaren a manibrar les forasteres dinasties castellanes; i amb elles vingueren les odioses opressions i arbitrietats... que ja mai més ens havem pogut treure del damunt.

Alçament dels remenses

(FRAGMENTS D'UN DISCURS)

A Sant Privat de Bas, prop del Fluvià, nasqué el famós capitost dels remenses, que portà a terme la revolució social més grossa de Catalunya, conseguint l'independència del Mas, aqueix organisme complet que enclou la força estructural de Catalunya.

Es cert que tingué que oposar-se a la Diputació de Catalunya, que en aquells moments assumí la representació feudal dels senyors enfront del empenyo cesarista dels Reis, emportats per la força del Renaxement que els duia cap a la formació de les grans monarquies; però cal reconèixer que la Diputació no respongué aleshores al sentit democràtic i popular de Barcelona. En Verntallat va sapiguer aprofitar-se de la bona disposició més o menys interessada dels Reis, y sense el seu ardiment no haurien pas els nostres pagesos conseguit la redempció dels mals usos que va enlairar-los i fer-los homes lliures.

Mercès a Verntallat, vingué la famosa sentència arbitral de la Guadalupe, dictada pel Rei Catòlic l'any 1486, sentència que encara no té parió en les lluites socials modernes, per la transcendència de la qüestió que resolgué, levant un feix de mals usos inhumans, *los quals, sens gran pecat i càrrec de consciència, segons diu el rey en són arbitratge, nos porien per nos tollerar*.

Catalunya ha sigut en això capdevantera, a les demés nacions, que mantingueren les arrels del feudalisme en plena Edat moderna, al punt que Rússia no abolí la servitut fins ben entrat el segle dinou.

Jaume I

D'ara endavant

f) La formació del pressupost anyal de gastos que, en lo que no arribin les rendes d'Aduanes, deurà distribuir-se entre les regions a proporció de sa riquesa

Sa organització.—Lo Poder central s'organitzarà baix lo concepte de la separació de les funcions legislativa, executiva i judicial.

Lo lliglatiu central radicarà en lo Rey o Cap del Estat i en una Assemblea composta de representants de les regions, elegits en la forma que cada una estimi convenient; lo número de representants serà proporcional al d'habitants i a la tributació, tenintne tres la regió a la que n'hi corresponguin menys.

Lo Poder executiu central s'organitzarà per medi de Secretaries o Ministeris, que podran ésser: de Relacions exteriors, de Guerra, de Marina, d'Hisenda, i del Interior.

Constituirà el Poder suprèm judicial, un Alt Tribunal format per magistrats de les regions, un per cada una d'elles, elegits per les mateixes; cuidarà de resoldre els conflictes inter-regionals i de les regions amb lo Poder central i de exigir la responsabilitat als funcionaris del Poder executiu. Aquest Tribunal no's considerarà superior geràrquic dels Tribunals regionals que funcioaran amb completa independència.

Disposicions transitories.—Atenent a que les relacions que, segons los preceptes constitucionals vigents, uneixen l'Estat amb l'Iglesia han sigut sancionades per la Potestat d'aquesta, se mantindran aquelles, mentres ambdues Potestats de comú acord no les modifiquin.

Lo Poder central procurarà concordar amb lo Sant Pare la manera de subvenir la dotació de Cult i Clero i de proveir les dignitats i prebendes eclesiàstiques, en armonia amb la organització regional; i tant si es sosté el Real Patronat, com si es restableix la disciplina general de l'Iglesia, deurà procurar-se, respecte de Catalunya, se previngui en lo Concordat que hagin d'ésser catalans los que exerceixen jurisdicció eclesiàstica pròpia o delegada, com també els obtentors de dignitat i prebendes.

Lo Deute Públic avul existent vindrà a càrrec del Poder central; mes aquest no podrà crearne de nou, quedant de compte de les diverses regions lo que en l'esdevenidor contreguin per a son sostenament i el de les cargues del Poder central.

PODER REGIONAL

BASE 2.—En la part dogmàtica de la *Constitució Regional Catalana* és mantindrà el temperament espanyol de nostra legislació antiga, reformant, per a posarles d'acord amb les noves necessitats, les sàbles disposicions que conté respecte dels drets i llibertats dels catalans.

BASE 3.—La llengua catalana serà la única que, amb caràcter oficial, podrà usar-se a Catalunya i en les relacions d'aquesta regió amb lo Poder central.

BASE 4.—Sols los catalans, ja ho sian de naixensa ja per virtut de naturalització, podran desempenyar a Catalunya càrrecs públics, fins tractant-se dels governatius i administratius que depenguin del Poder central. També deurán ésser desempenyats per catalans los càrrecs militars que importin jurisdicció.

BASE 5.—La divisió territorial sobre la que es desenrotlla la gradació geràrquica dels Poders governatiu, administratiu i judicial, tindrà per fonament la comarca natural i el municipi.

BASE 6.—Catalunya serà la única sobirana de son govern interior. Per lo tant, dictarà lliurement ses lleis orgàniques; cuidarà de sa legislació civil, penal, mercantil, administrativa i processal; del establiment i percepció d'impostos; de la encunyació de la moneda, i tindrà totes les demés atribucions inherentes a la sobirania que no corresponguin al Poder central, segons la Base 1.

BASE 7.—Lo Poder lliglatiu Regional, radicarà en les Corts Catalanes, que deurán reunir-se tots los anys en època determinada i en lloc diferent.

Les Corts se formaran per sufragi de tots los caps de casa agrupats en classes fundades en lo treball manual, en la capacitat o en les carreres professionals i en la propietat industria i comerç, mitjansant la corresponent organització gremial en lo que possible sia.

BASE 8.—Lo Poder judicial s'organitzarà restablint la antiga Audiència de Catalunya. Son presidents i vis-presidents, nomenats per les Corts, constituiran la suprema autoritat judicial de la Regió, i s'establiran los Tribunals inferiors que sian necessaris, devint ésser fallats en un període de temps determinat i en última instància, dintre de Catalunya, tots los plets i causes.

S'organitzaran jurisdiccions especials com la industrial i la de comerç. Los funcionaris del ordre judicial seran responsables.

BASE 9.—Exerciran lo Poder executiu cinc o set alts funcionaris nomenats per les Corts, los qui estaran al davant dels diversos rams de la administració regional.

BASE 10.—Se regoneixarà a la comarca natural la major latitut possible d'atribucions administratives per a el govern de sos interessos i satisfacció de ses necessitats. En cada comarca s'organitzarà un Consell nomenat per els municipis de la mateixa, quin exercirà les citades atribucions.

BASE 11.—Se concediran al municipi totes les atribucions que necessita per al cuidado de sos interessos propis i exclusius.

Per a la elecció dels càrrecs municipals se seguirà el mateix sistema de representació per classes adoptat per a la formació de les Corts.

BASE 12.—Catalunya contribuirà a la formació del exèrcit permanent de mar i terra per medi de voluntaris o bé d'una compensació en diners prèviament convinguda com avans de 1845. Lo cos d'exèrcit que a Catalunya corresponga serà fixo, i a ell deurán pertanyer los voluntaris amb que hi contribueixi.

S'establirà amb organització regional la reserva, a la que quedaran subjectes tots los minyons d'una edat determinada.

BASE 13.—La conservació del ordre públic i seguretat interiors de Catalunya estaran confiades al Somatent, i per a el servei actiu permanent se crearà un cos semblant al de Mossos de la Esquadra o de la Guàrdia Civil. Dependran en absolut totes aquestes forces del Poder regional.

BASE 14.—En la encunyació de la moneda, Catalunya deurà subjectar-se als tipos unitaris en que convinguen les regions i els tractats internacionals d'Unió monetària, essent lo curs de la moneda catalana, com lo de les demés regionals, obligatori en tota Espanya.

BASE 15.—La ensenyança pública, en sos diferents rams i graus, deurà organitzar se d'una manera adequada a les necessitats i caràcter de la civilització de Catalunya.

La ensenyança primària la sostindrà el municipi i en son defecte la comarca; en cada comarca, segons sia son caràcter agrícola, industrial, comercial, etc. Deurà informar los plans d'ensenyança el principi de dividir i especialitzar les carreres, evitant les ensenyances enciclopèdiques.

BASE 16.—La Constitució Catalana i els drets dels catalans estaran baix la salvaguarda del Poder executiu català, i qualsevol ciutadà podrà deduir demanda davant dels tribunals contra els funcionaris que la infringeixin.

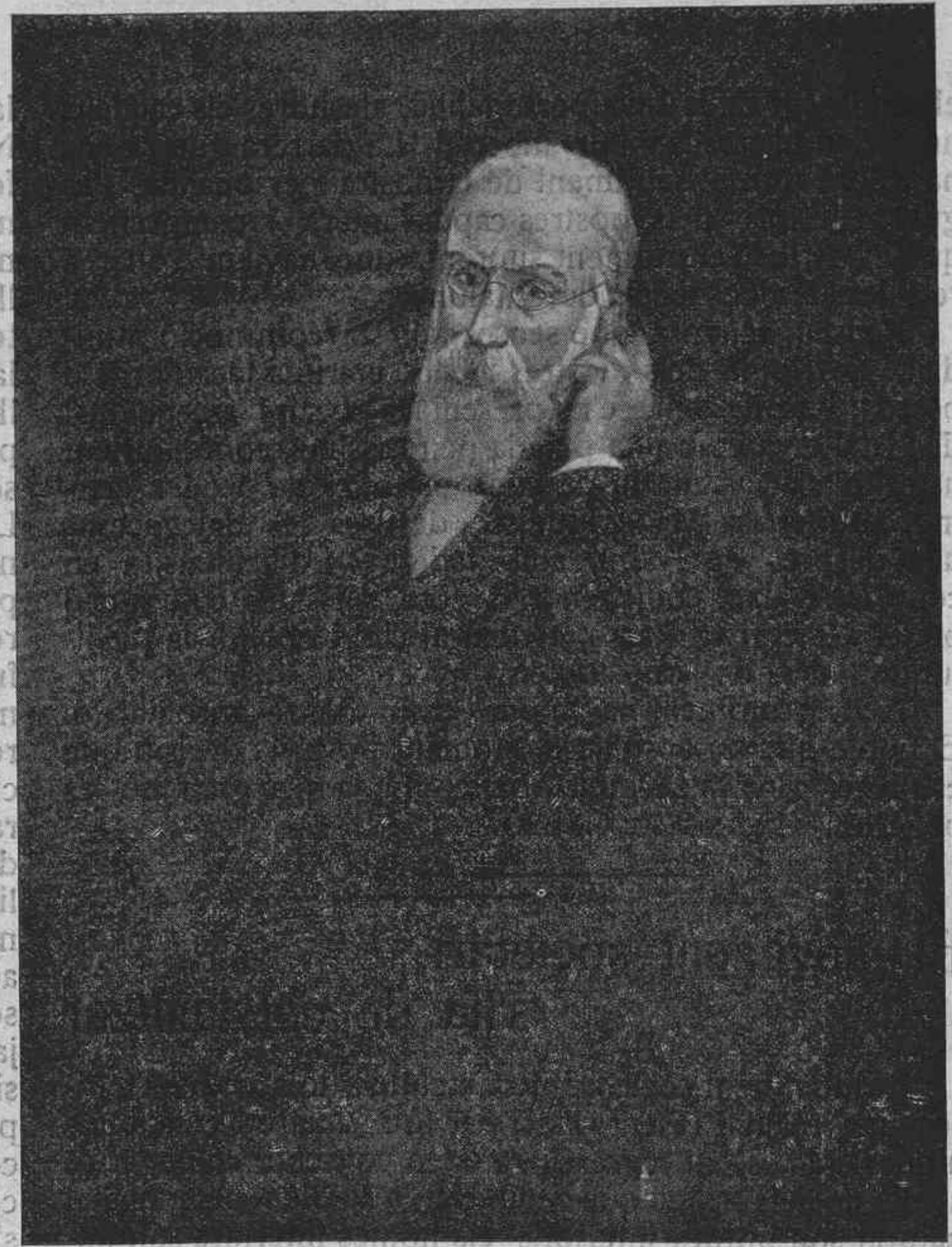
BASE 17.—*Disposicions transitories.*—Continuaran aplicant-se el Còdic penal i el Còdic de comerç, però en l'esdevenidor serà de competència exclusiva de Catalunya el reformarlos.

Se reformarà la legislació civil de Catalunya prenent per base son estat anterior al Decret de Nova Planta i les noves necessitats de la civilització catalana.

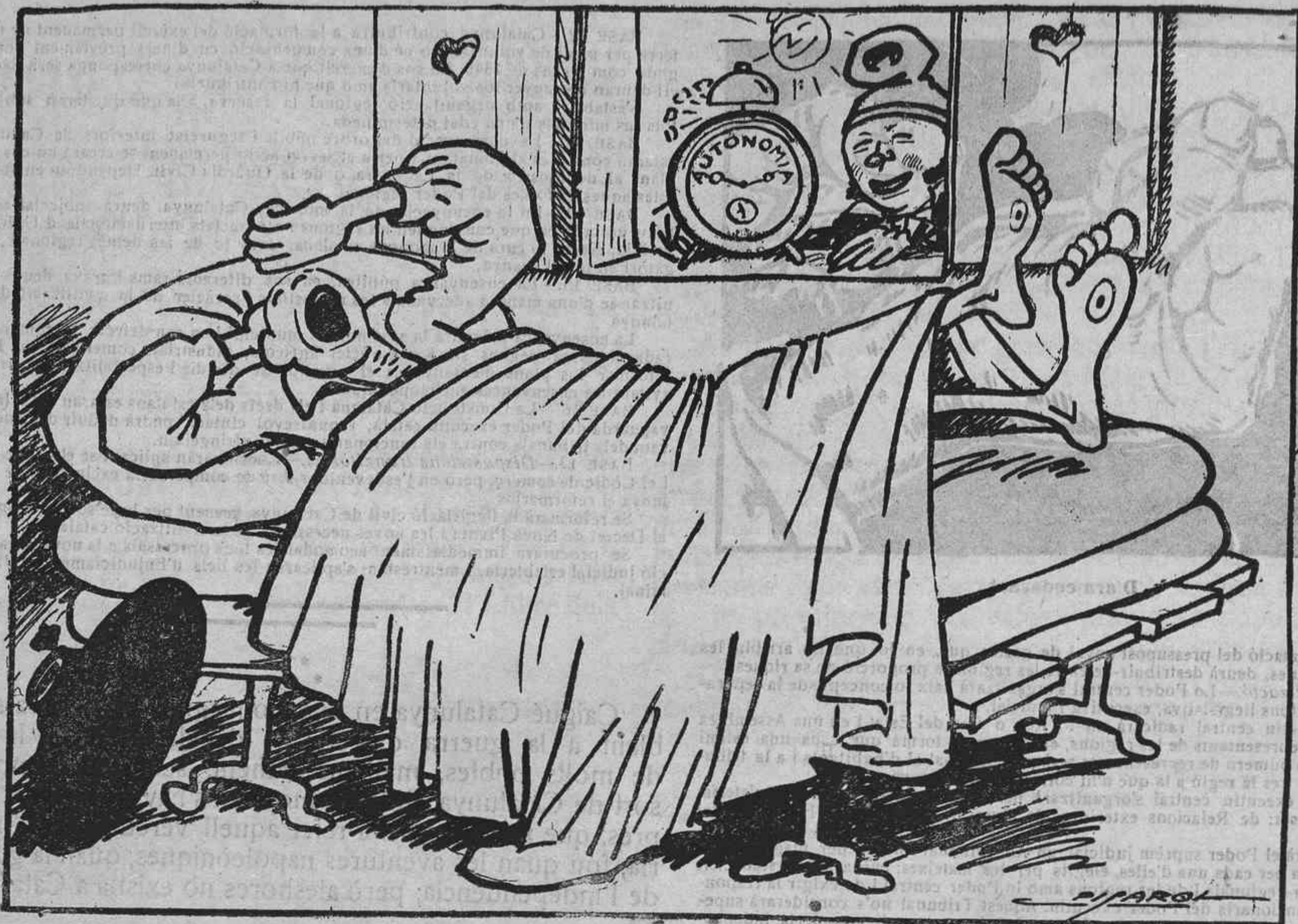
Se procurarà immediatament acomodar les lleis processals a la nova organització judicial establerta, i mentrestant s'aplicaran les lleis d'Enjudiciament civil i criminal.

*
*
*

Caigué Catalunya en una conflagració europea semblant a la guerra darrera; se decidí aleshores la sort de molts pobles, malhauradament, se decidí també la sort de Catalunya. Sols un moment s'havia presentat després, que fos precipici a refer aquell veredict de l'història, fou quan les aventures napoleòniques, quan la guerra de l'independència; però aleshores no existia a Catalunya

Pi i Margall, pare del federalisme

EL DESPERTADOR

—Au, aixeca't o sinó me'n vaig sol.

el sentiment de la seva personalitat, aleshores els catalans no creien necessitar llur llibertat. La darrera guerra ens ha trobat amb el sentiment de la nostra personalitat, degut a l'esforç dels nostres capdavanters, i comprenem que ha arribat el moment suprem, que havíem d'anar a rectificar la decadència de Catalunya.

Penseu, senyors, que sense aquesta commoció mundial, el triomf dels nostres ideals era una taca llarga i pesada; veiem com se'ns presentava el camí ascencional de Catalunya com una pujada penosíssima, com hauríem hagut d'anar arrancant de mica en mica del Poder central, primer la Mancomunitat, després les delegacions una després de l'altra, amb fatigues i dificultats, i en considerar això, comprendreu com sols una commoció podia accelerar la marxa, arribar al cim i obtenir la plenitud de l'ideal de la nostra terra.

Aquest moment ha vingut i és un deure aprofitar-lo. El poble que no aprofita el moment propici i decisiu que es presenta en la seva història, comet la més gran de les bogeries. —FRANCESC CAMBÓ

El moviment societatari s'ha de catalanitzar

El moviment societatari de Catalunya sols arribarà a ésser una realitat essent català per tots quatre costats. Els homes sols essent regressius poden consentir en negar-se a ells mateixos: els que renuncien a la llur personalitat natural són homes inferiors; els homes inferiors són impotents i la llur acció és xorca. El català és català perquè

la Naturalesa el n'ha fet: el català que's vol riure de la Naturalesa i, violentant la seva manera d'ésser, vol transformar-se en altre tipus nacional, ho paga car: no pot res ni fa mai res. O, sinó, que se'm digui tot lo que ha fet el moviment societatari de Catalunya amb reglaments castellans, amb organització a la castellana, amb directors castellans, amb parlaments ridícolament a la castellana, amb la negació completa del propi ésser. No ho veureu enlloc del món, que els que volen emancipar-se comencin per esclavitzar-se, ajunyint-se a renegar de la pròpia personalitat per a adobtar-ne una altra. Llibertat, llibertat!... La primera prova de llibertat l'ha de donar l'individu, no privant-se de la seva naturalesa ni consentint que l'en privin. Universalisme? Es que a l'universalisme s'hi va renunciant cadascú el seu ésser? Es que els universalistes francesos parlen anglès? Es que els universalistes alemanys parlen italià? I quin home lliberal i progressiu pot reconèixer la definitivitat dels estats centralistes? La ciència ho diu ben clar: els homes que's desvien i es desnaturalitzen, els homes que no són prou forts per a resistir la desnaturalització, són degenerats. Els degenerats no realitzen cap acció profitosa. Nosaltres no ho som, de degenerats, car la nostra descatalanització és un fet polític accidental, que s'ha determinat per una transitòria feblesa social de Catalunya: ara, però, ja tornem a ésser forts, ara ja la coneixem, la veritat; ara ja en seríem de degenerats, si persistíssim en no voler enrobutir el nostre ésser imposant-lo a totes les manifestacions de la vida individual i col·lectiva. Heu's aquí perquè cal que sigui català, i ben català, el societarisme, a la nostra terra; heu's aquí perquè s'ha de sumar al renaixement integral del nostre poble.

Dr. D. MARTÍ I JULIA

Amb ella es lliberà del remensatge a més de vint mil llars catalanes. L'home engrillonat a la terra durant l'Edat Mitjana, per les circumstàncies del temps i paratge, sotmès als drets senyorials que es convertiren en abusos tirànics, esdevé per dita sentència un ciutadà, adquireix la llibertat de moure's i la llibertat de disposar: és l'amo del mas que ha aixecat amb son treball. De des d'aquell instant, l'enfiteusis y la rabassa morta, sense els mals usos que s'hi entortolligaven, poden desenrotllarse plenament, fecondisant les terres ermes y despoblades; el pagès pot enviar sos fills a la vila a ajudar a la formació dels poblets lliures, afavorint la vida dels municipis, que havia sigut fins allavors migrada, constituint fortament la pagesia catalana, que ha de salvar a Catalunya en les vinents crisis i decaïments, quan l'aristocràcia malmesa i descatalanitzada no respòn com deuria a les exigències de les dures y seguides probes a què ve sotmesa la pàtria.

F. RAHOLA

Autonomia

Quan Catalunya diu: «això és un fet»
contradir-la és mania,
puix que té consciència del seu dret.

I en dir: Autonomia!
vol dir, Civilitat; Ciutadania.

A Ponent no han entés què volem dir;
prò és mouen nit i dia
convençuts de que ens han de desunir.
Mes ara ens associa
el fet de que és un fet l'Autonomia.

Ja ens la volen donar; ja ens la daran;
prò no amb sobirania,
i al efecte l'estan ja fabricant.
No és una tonteria
això de fabricà una Autonomia?

El Centre no ens entén; i si ens enten
fa veure que somnia
per veure si entre tant se gira el vent.
El vent canviaria,
prò hauríem assolit l'Autonomia.

Es fatalment un fet, vulguen o no
que un dia i altre dia
Catalunya aïança més el «jo».
El Món s'enfonsaria,
prò hauríem obtingut l'Automia.

Espanya no és contrària al nostre anhel;
és *politiqueria*
la que protesta, alçant el crit al cel.
Per'xò cerca amb follia
còm escamotejar l'Autonomia.

Catalunya aïança el seu voler;
ara no hi ha *tu tia*;
vulguen o no els paràsits del Poder
tindrem *sobirania*
al implantar dins poc l'Autonomia.

RAFEL RIBA CANADELL

El catalanisme en el llenguatge

(FRAGMENT D'UN DISCURS)

Si la llengua catalana hagués estat de mort, no hauria pas resistit quatre segles d'unitat oficial i de cultura literària castellanes; si hagués resistit els tres primers, lo que és l'últim, quasi tot ell de sistema parlamentari i de periodisme, l'hauria deixada ben morta i soterrada. En aquest segle, la personalitat de Catalunya ha passat pels perills més grossos de tota la seva història: la lluita de tota Espanya contra una invasió estrangera, gran causa unificadora; la lluita per les idees polítiques que la revolució francesa va donar com ideals humans superiors i contraris a tota diferenciació nacional, gran causa unificadora; el sistema parlamentari centralitzat a Madrid amb tota l'atracció d'un centre polític i, sobre tot, administratiu, amb tot el prestigi de l'admiració dels seus grans oradors, amb totes les seves ramificacions i naturals rami-

Joan Fivaller

ficacions i naturals imitacions en els cèrcols polítics i intel lectuals, i en els peri dics de les províncies, gran causa unificadora; l'esclat de la civilitzaci n industrial moderna fent fàcil i ràpid el viatge a n'aquell centre i encara més ràpides les comunicacions de les idees i dels fets, i creant les noves qüestions socials i lluites de classes, altra causa unificadora.

Doncs, bé; justament del mig d'aquesta forta corrent d'unificación que ha estat europea i que en altres Estats ha originat o ha perfeccionat les grans unitats nacionals que avui existeixen, del mig d'ella s'ha desviat a Espanya el renaixement de la nostra llengua en la seva cultura integral, de tota la personalitat nostra, de la personalitat catalana, de la que avui tenim la consciència prou forta i poderosa per afirmar-la] com un fet que's veu i que's toca en tots els ordres de la vida. — JOAN MARAGALL

L'idioma català, jatsia que la Cúria el servís rutinàriament fins que Felip cinqu  feu esqueixar les gramalles, i l'Església, sempre fidel, el conserva encara ara, bé que desnaturalitzat, era mort per la literatura. Lo que se'n valgueren durant la guerra dels segadors com d'un parpal polític per al premar el poble, el mostraren no ja castellanitzat, sinó també tan gongori i culter  com el mateix patró que extrafeien. La mort du a la corrupció, i

Fins ara

aquesta barrejant abdós idiomes, form  en boca dels escriptors una mena de llenguatge fronteric tan avorrit pels castellans com pels catalans mateixos. La parla escrita s'havia divorciat de la que'l poble enraonava i enraona. En la major part dels llibres que durant tres segles se diuen irris riament escrit en llengua catalana s'hi veu per sota l'idioma castell , mal girbat, que s'end  a l'esquena per anar a soterrar-lo el cad ver del nostre matern llenguatge. I no foren els castellans els qui el mataren, foren els literats catalans qui, havent-lo tudat i malm s per la literatura, el deixaven vilment morir.

Qui li havia de dir al paternal En Jaume el Conqueridor, al Rei de les llibertats populars, a l'home de cor qui no consentí que agreujassen a l'aureneta que niuava dalt sa tanda, qui li havia de dir que la seva noble llengua, la que don  i extengué als tres reialmes que conquest , la llengua en que va escriure son *Llibre de la sabiesa*, i la *Cr nica* immortal de les gestes i proeses de sa llarga vida, i tants dels seus furs, i tantes de ses lleis arribaria temps en que seria bandejada de la legislació i de l'història i de la poesia! C m haguera pogut mai creure que sa llengua benvolguda, la que encara parlen quasi bé com ell parlava milenars de milenars de pagesos que foren sos vassalls i es gloriegen avui de dir-se sos fills, seria perseguida fins a les afraus empenyalades que la defensen, viltinguda i engegada de per tot arreu, des de les escoles i costures dels infants fins al llit del moridors qui, posats als ulls de Déu, van a dictar ses voluntats darreres!

MARIAN AGUIL 

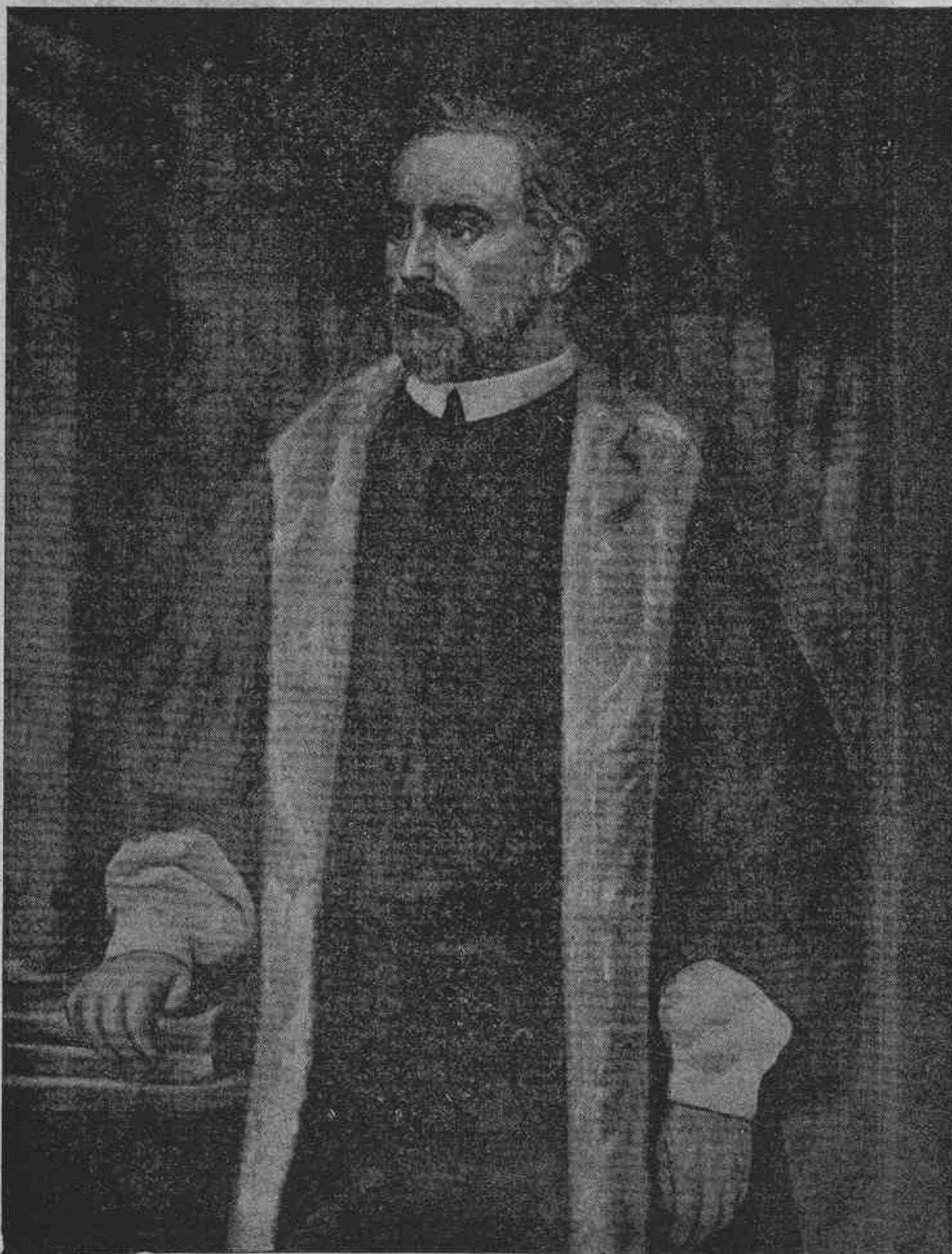
BASES DE MANRESA (1892)

Constitució Regional Catalana

PODER CENTRAL

BASE 1.ª—*Ses atribucions.* Vindran a càrrec del Poder Central:

- Les relacions internacionals.
- L'exèrcit de mar i terra, les obres de defensa i l'ensenyança militar.
- Les relacions econòmiques d'Espanya amb los dem s paissos. I, en conseq ncia, la fixació dels aranzels i el ram d'Aduanas.
- La construcció i conservació de carreteres, ferrocarrils, canals i ports que sien d'inter s general. En les d'inter s inter-regional podran posar-se d'acord lliurement les regions interessades, intervenint lo Poder central sols en cas de desavinensa. Les vies de comunicació d'inter s regional, seran d'exclusiva competència de les regions. Igual criteri se seguirà en los serveis de correus i tel grafos.
- La resolució de totes les qüestions i conflictes inter-regionals.

Pau Claris, el gran patriota de 1640

Elementos para el estudio del problema de Cataluña

Soluciones autonomistas y federalistas Preámbulo de CAMBO

Ptas. 1'25

El Partido Socialista

por JUAN JOSÉ MORATÓ

Un tomo 8.º Ptas. 3'50

WILLY

La fumadora de opio NOVELA

Un tomo 8.º Ptas. 3'50

RAMÓN DE BELANSTEGUIGOITA

La cuestión de la tierra en el país vasco

Un tomo 8.º Ptas. 2'50

Obra nueva

Ensayo sobre los datos inmediatos de la conciencia

Traducción de DOMINGO BARNÉS

Un tomo

Ptas. 4'50

Lletres Catalanes

(VERS I PROSA)

Selecció de treballs d'autors antics i moderns per A. ROVIRA i VIRGILI

Un tom

Ptes. 3'50

NITS DE LLUNA

Aplec de poesies

de FREDERIC SOLER (Pitarra)

Preu:

DOS ptes.

COLECCIÓN DIAMANTE

TOMOS PUBLICADOS

1. R. de Campoamor. Doloras, 1.ª serie. 2. — Doloras, 2.ª serie. 3. — Humoradas y cantares. 4. — Pequeños poemas, 1.ª serie 5. — Pequeños poemas, 2.ª serie 6. — Pequeños poemas, 3.ª serie 7. — Colón, poema. 8. — Drama Universal, poema, primer tomo. 9. — Drama Universal, poema, segundotomo. 10. — El Licenciado Torralba. 11. — Poesías y Fábulas, 1.ª serie 12. — Poesías y Fábulas, 2.ª serie 13. E. Pérez Escribá. Fortuna. 14. A. Lasso de la Vega. Rayos de luz 15. F. Urreola. Siguiendo al muerto 16. A. Pérez Noya. Los humildes. 17. S. Rueda. El gusano de luz. 18. S. Delgado. Lluvia menuda. 19. O. Frontaura. Gente de Madrid. 20. Miguel Melgosa. Un viaje a los infiernos. 21. A. Sánchez Pérez. Botones de muestra. 22. J. M. Mathou. ¡Rataplán! 23. T. Guerrero. Gritos del alma. 24. Tomás Lucoño. Romances y otros excesos. 25. L. Ruiz Contreras. Palabras y plumas. 26. R. Sepúlveda. Sol y Sombra. 27. J. López Silva. Migajas. 28. F. Pi y Margall. Trabajos sueltos 29. E. P. Bazán. Arco iris, cuentos. 30. E. Rodríguez Solís. La mujer, el hombre y el amor. 31. M. Matoses (Corzuelo). ¡Aleluyas finas!	32. E. Pardo Bazán. Por la España pintoresca (viajes). 33. } A. Flores. Doce españoles de 34. } brocha gorda. 35. José Estremera. Fábulas. 36. E. Pardo Bazán. Novelas cortas. 37. E. Fernández Vaamonde. Cuentos amorosos. 38. E. Pardo Bazán. Hombres y mujeres de antaño. 39. J. de Burgos. Cuentos, cantares y chascarrillos. 40. E. Pardo Bazán. Vida contemporánea. 41. } Jacinto Laballa. Novelas inti- 42. } mas. 43. Fr.ª Sarasate de Mena. Cuentos vascongados. 44. F. Pi y Margall. Diálogos y artículos. 45. Charles de Bernard. La caza de los amantes. 46. Eugenio Sue. La Condesa de Lagarde. 47. R. Altamira. Novelitas y cuentos. 48. J. López Valdemoro (El Conde de las Navas). La niña Araceli. 49. R. Soriano. Por esos mundos... 50. L. Taboada. Perfiles cómicos. 51. B. Pérez Galdós. La casa de Shakespeare. 52. J. Ortega Munilla. Fifiña. 53. F. Salazar. Algo de todo. 54. Mariano de Oavía. Cuentos en guerrilla. 55. Felipe Pérez y González. Peccata minuta. 56. Francisco Alcántara. Córdoba. 57. Joaquín Dicenta. Cosas mías. 58. López Silva. De rompe y rasga. 59. Antonio Zozaya. Instantáneas. 60. J. Zahonero. Cuentecillos al aire 61. L. Taboada. Colección de tipos.	62. Beaumarchais. El Barbero de Sevilla. 63. Angel R. Chaves. Cuentos de varias épocas. 64. Alfonso Karr. Buscar tres pies al gato. 65. Francisco Pi y Arsuaga. El Cid Campeador. 66. Vital Aza. Pamplinas. 67. A. Peña y Goñi. Río revuelto. 68. E. Gómez Carrillo. Tristes idillos 69. Nicolás Estévez. Calandracas. 70. V. Blasco Ibáñez. A la sombra de la higuera. 71. A. Dumas, hijo. La Dama de las Camelias. 72. J. M. Bartrina. Versos y prosa. 73. F. Barado. En la brecha. 74. Luis Taboada. Notas alegres. 75. Xavier de Montepín. La señorita Tormenta. 76. A. Zozaya. De carne y hueso. 77. X. de Montepín. Muerto de amor 78. Conde León Tolstol. Venid a mí... 79. A. Calderón. A punta de pluma. 80. Enrique Mürger. Elena. 81. Luis Taboada. Siga la broma. 82. L. G. de Gliner. La Samaritana. 83. Cyrano de Bergerac. Viaje a la luna. 84. E. Antonio Flores. ¡Huérfanal 85. Ivan Tourgueneff. Hamlet y Don Quijote. 86. A. Pestana (Cañal). Cuentos. 87. Angel Guerra. Al sol. 88. T. Destolewsky. Alma infantil. 89. E. de Amlols. Aire y Luz. 90. L. Garoía de Gliner. Valentina. 91. E. de Amlols. Manchas de color. 92. Voltaire. Zadí y Micromegas. 93. M. Ugarte. Mujeres de París. 94. Obras menores de Cervantes. 95. Obras menores de Cervantes. 96. J. Pérez Zúñiga. Chapuceras.	97. Voltaire. Cándido. 98. Goethe. Las amarguras del joven Werther. 99. J. Benavente. Teatro rápido. 100. Novelas picarescas. Lazarillo de Tormes y Rinconete y Cortadillo. 101. J. León Pagano. La balada de los sueños. 102. A. Guerra. Polvo del camino. 103. Camilo Castello Branco. Maria Moisés. 104. Graola Deledda. Cuentos de la Cerdeña. 105. Antología taurina. 106. Manuel Carretero. La espuma de Venus. 107. Federico Rahola. Los ingleses vistos por un latino. 108. Ega de Quelroz. La nodriza. 109. A. de Chamisso. Pedro Schlemihl ó el hombre que ha perdido su sombra. 110. M. Sarmento. Así. 111. Felipe Trigo. A todo honor. 112. Manuel Ugarte. Los estudiantes de París. 113. Fray Luis de León. La perfecta casada. 114. Jorge Manrique. Poesías. 115. El Abate Prévost. Manón Lescaut. 116. J. Givanel Mas. Prosa epistolar 117. J. Givanel Mas. Devocionario poético. 118. Miguel A. Ródenas. De las maldades al Otero. 119. E. Marquina. Juglarías. 120. Gabriel Miró. Los amigos, los amantes y la muerte. 121. S. Russet. Hojas de la vida. 122. F. de Lamartine. Rafael.

En prensa: El Perro de Sir John. — ALFONSO KARR.

Precio de cada tomo: 0'60 pesetas

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

NOTA: Torram del volent... (mirrored text from the newspaper background)